

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА
БІОТЕХНОЛОГІЙ ІМЕНІ С.З. ГЖИЦЬКОГО

Факультет землевпорядкування та інфраструктурного розвитку
Кафедра туризму, рекреації та краєзнавства

ПОГОДЖЕНО

Гарант ОПП “Туризм і рекреація”

Оксана БЕРЕЗІВСЬКА

(ім'я та прізвище, підпис)

25 серпня 2025 року

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. декана факультету землевпорядкування
та інфраструктурного розвитку
Павло КОЛОДІЙ

(ім'я та прізвище, підпис)

28 серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ОКП 24 НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

(КРАЄЗНАВЧА)

(код і назва освітнього компонента)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень
(назва рівня вищої освіти)

Галузь знань J Транспорт та послуги
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність J3 Туризм та рекреація
(код і назва спеціальності)

Освітня програма «Туризм і рекреація»

Вид освітнього компонента обов'язковий
(обов'язковий / за вибором)

Робоча програма

Навчальна практика (краєзнавча)

(назва освітнього компонента)

Укладач:

Юлія БОРУЦЬКА, доцент кафедри туризму, рекреації та краєзнавства, к.Геол.н., доцент

(вказати укладачів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри туризму, рекреації та краєзнавства

(назва кафедри)

Протокол №1 від 25 серпня 2025 року

В.о. завідувача кафедри

Оксана КРУПА

(ім'я та прізвище)

Погоджено навчально-методичною комісією спеціальності Туризм і рекреація

(назва спеціальності)

Протокол № 1 від 27 серпня 2025 року

Голова НМКС

Оксана КРУПА

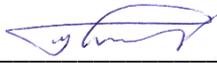
(ім'я та прізвище)

Схвалено рішенням навчально-методичної ради факультету землевпорядкування та інфраструктурного розвитку

(назва факультету)

Протокол №1 від 28 серпня 2025 року

Голова НМРФ

(підпис)

Павло КОЛОДІЙ

(ім'я та прізвище)

1. ВСТУП

Краєзнавство є актуальним напрямом у сучасних реаліях соціально-економічного та політичного розвитку України, оскільки сприяє збереженню національної ідентичності, популяризації природної та історико-культурної спадщини. В умовах глобалізації туристично-краєзнавча діяльність стає важливим інструментом розвитку регіонів, залучення інвестицій та створення нових робочих місць. Крім того, туристичне краєзнавство підтримує національну єдність і патріотизм, сприяє розвитку внутрішнього туризму, що особливо важливо для економічного відновлення після кризових періодів.

Навчальна практика (краєзнавча), яка є важливим компонентом освітнього процесу у контексті підготовки здобувачів вищої освіти СВО Бакалавр за спеціальністю ІЗ Туризм та рекреація, під час російсько-української війни набуває особливої актуальності з кількох вагомих причин: краєзнавство дозволяє підкреслити національну ідентичність та унікальність регіонів України через практичне вивчення їхніх природної та історико-культурної спадщини, традицій, звичаїв, фольклору; туристичні маршрути, краєзнавчі екскурсії, а також організація культурних заходів можуть залучити відвідувачів, що важливо для економічного відновлення постраждалих від війни регіонів; туристичне краєзнавство є потужним інструментом національно-патріотичного виховання, сприяючи формуванню глибокого почуття гордості за свою країну; краєзнавчо-екскурсійна та туристично-рекреаційна діяльність можуть стати важливим інструментом для розвитку соціальної згуртованості та взаємопорозуміння між різними регіонами країни навколо спільних цінностей; краєзнавчо-екскурсійні тури можуть стати платформою для організації волонтерського руху, що допомагає постраждалим від війни, залучення до благодійних ініціатив щодо відновлення пам'яток і культурних об'єктів; російсько-українська війна поставила перед нами завдання зміцнення міжнародної позиції та привабливості як туристичної країни, відтак система краєзнавства може стати важливим елементом у створенні нових туристичних напрямів, акцентуючи особливу увагу на природно-культурних цінностях та історичних подіях, що відіграють вагому роль у державотворенні.

Отже, навчальна практика (краєзнавча) надає можливість застосувати теоретичні знання на практиці, сприяючи розвитку професійних компетентностей щодо організації та проведення туристично-краєзнавчих екскурсій, розробки туристичних маршрутів та аналізу природної, історико-культурної спадщини у контексті як минулого, так і сучасного соціально-економічного стану з прогнозом і перспективами майбутнього розвитку краєзнавчої роботи і туристично-рекреаційної сфери загалом. Також практика дозволяє здобувачам освіти покращити комунікаційні та аналітичні здібності, що важливо для їхньої професійної діяльності надалі у сфері туризму та рекреації.

Навчальна практика (краєзнавча) є обов'язковим освітнім компонентом, що належить до циклу професійної підготовки за освітньо-професійною програмою «Туризм і рекреація», спеціальності ІЗ Туризм та рекреація галузі знань І Транспорт та послуги, який проводиться в 2 семестрі, упродовж 4 тижнів, обсягом 6 кредитів ЄКТС (180 годин). Підсумковий контроль – захист звіту.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою навчальної практики (краєзнавча) є формування у здобувачів вищої освіти професійних теоретично-практичних компетентностей щодо алгоритму створення привабливого краєзнавчо-туристичного іміджу окремого регіону в контексті сталого розвитку рідного краю для мотивації та стимулювання туристів, рекреантів, екскурсантів до відвідування цієї території.

Об'єкти дослідження навчальної практики – дестинації та об'єкти міста Львова, Львівської області, Західного регіону України, котрі володіють унікальним краєзнавчо-туристичним і туристично-рекреаційним потенціалом. *Предметом дослідження* навчальної практики є вивчення, аналіз і моніторинг природних, історико-культурних і соціально-економічних туристично-рекреаційних ресурсів та їхніх складових у межах дестинацій і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України.

Основними завданнями навчальної практики (краєзнавча), що забезпечують досягнення мети, формування компетентностей і програмних результатів навчання, є наступні:

– пошук і збір різнобічної інформації у контексті туристично-краєзнавчих досліджень щодо природно-ресурсного потенціалу, історико-культурної спадщини та інфраструктурних особливостей у межах дестинацій і об'єктів м. Львова, Львівщини, Західного регіону України загалом;

– аналіз і синтез інформації, отриманої в процесі пошуку й узагальнення даних з різних джерел, за допомогою практичної туристично-екскурсійної та туристично-краєзнавчої діяльності у межах дестинацій і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України;

– організація туристично-краєзнавчих маршрутів, спрямованих на популяризацію туристично-рекреаційного потенціалу окремої дестинації в межах Львова, Львівської області, Західного регіону України;

– поширення знань та інформації про різнопланові аспекти історичного минулого і сучасного буття, природні особливості, культуру, традиції, звичаї, фольклор етносів окремих локацій у межах дестинацій і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України за допомогою туристично-екскурсійної роботи;

– використання сучасних картографічних методів дослідження для обробки даних туристично-краєзнавчих маршрутів у межах дестинацій і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України;

– туристично-краєзнавча та природоохоронна діяльність щодо збереження матеріальної спадщини, духовної культури, природних ресурсів і автентичних особливостей у межах дестинацій і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України;

– усвідомлення здобувачами освіти та майбутніми фахівцями актуальності навчання упродовж життя та важливості «м'яких» навичок (soft skills) під час професійної діяльності в туристично-краєзнавчій сфері та туристично-рекреаційній галузі загалом.

У результаті проходження навчальної практики здобувачі повинні *знати*:

– організаційні основи проведення навчальної практики (краєзнавча);

- понятійно-категоріальний апарат, науково-методичні основи й історичні етапи становлення туристично-краєзнавчого напрямку досліджень у Західному регіоні України;
- основні складові природного туристично-рекреаційного і краєзнавчо-туристичного потенціалу DESTИНАЦІЙ і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України;
- головні об'єкти історико-культурної туристично-рекреаційної та краєзнавчо-туристичної спадщини DESTИНАЦІЙ і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України;
- значення транспортної інфраструктури, готельного обслуговування та ресторанного господарства у туристично-краєзнавчій діяльності в межах DESTИНАЦІЙ і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України;
- сучасні картографічні методи дослідження для обробки даних туристично-краєзнавчих маршрутів;
- характерні елементи та способи проведення навчальних краєзнавчих екскурсій, спостережень, практичних досліджень у туристичному краєзнавстві;
- базові основи організації туристично-краєзнавчих маршрутів у межах DESTИНАЦІЙ і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України для популяризації їхнього краєзнавчо-туристичного та туристично-рекреаційного потенціалу.

У результаті проходження навчальної практики здобувачі повинні *вміти*:

- вільно володіти основною термінологією у контексті навчальної практики (краєзнавча) та сфери туризму і рекреації загалом;
- аналізувати складові природного туристично-рекреаційного та краєзнавчо-туристичного потенціалу DESTИНАЦІЙ і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України;
- оцінювати різноманіття історико-культурної туристично-рекреаційної та краєзнавчо-туристичної спадщини DESTИНАЦІЙ і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України;
- обґрунтовувати роль окремих видів транспорту, закладів розміщення та харчування для розвитку туристичного краєзнавства у межах DESTИНАЦІЙ і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України;
- використовувати сучасні картографічні методи дослідження для обробки даних туристично-краєзнавчих маршрутів у межах DESTИНАЦІЙ і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України;
- встановлювати базові вектори розвитку нових туристично-краєзнавчих і екскурсійних напрямів у межах DESTИНАЦІЙ та об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України, застосовуючи *soft skills*;
- організовувати туристично-краєзнавчі маршрути та екскурсії з врахуванням і висвітленням природного, історико-культурного, інфраструктурного туристично-рекреаційного та краєзнавчо-туристичного потенціалу DESTИНАЦІЙ і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України.

Пререквізити: «Історія України», «Туристичне краєзнавство», «Організація туризму», «Екологія та захист навколишнього середовища».

Постреквізити: «Рекреалогія та рекреаційні комплекси світу», «Організація анімаційної та екскурсійної діяльності», «Основи наукових досліджень», «Туристична картографія».

Результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми «Туризм і рекреація» вивчення освітнього компонента забезпечує набуття здобувачами таких компетентностей та програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність	ІК. Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності	<p>К02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухомої активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>К04. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>К05. Прагнення до збереження навколишнього середовища.</p> <p>К06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>К09. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.</p> <p>К12. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>К13. Здатність планувати та управляти часом.</p> <p>К14. Здатність працювати в команді та автономно.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<p>К15. Знання і розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.</p> <p>К16. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>К17. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.</p> <p>К19. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.</p> <p>К20. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).</p> <p>К24. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.</p>

Програмні результати навчання	<p>ПР02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.</p> <p>ПР04. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.</p> <p>ПР05. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.</p> <p>ПР08. Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.</p> <p>ПР14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.</p> <p>ПР16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.</p> <p>ПР19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.</p> <p>ПР21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.</p> <p>ПР22. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.</p>
-------------------------------	--

3. СТРУКТУРА І ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

*Структурний графік навчальної практики**

№ з/п	Етап	Назва теми	Послідовність, дні
1	Підготовчий (організаційно-ознайомчий)	Вступна частина. Організаційні основи проведення практики	1-2
2		Ознайомлення з природними, історико-культурними, соціально-економічними туристично-рекреаційними ресурсами дестинацій і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України, котрі володіють унікальним краєзнавчо-туристичним і туристично-рекреаційним потенціалом	3-5
3	Основний (польовий)	Туристично-краєзнавчі маршрути у межах дестинацій і об'єктів міста Львова	6-8
4		Туристично-краєзнавчі маршрути у межах дестинацій і об'єктів Львівської області	9-11
5		Туристично-краєзнавчі маршрути у межах дестинацій і об'єктів Західного регіону України	12-15
6	Заключний (камеральний)	Робота над індивідуальним завданням і оформленням документації за результатами навчальної практики (краєзнавча). Захист звітів	16-20

*Примітка. Етапи (блоки) перший і третій здобувачі вищої освіти заочної форми навчання проходять і виконують до початку екзаменаційної сесії.

Тематичний план та зміст завдань навчальної практики

1. Вступна частина. Організаційні основи проведення практики.

Загальні організаційно-навчальні основи змісту навчальної практики (краєзнавча). Інструктаж із техніки безпеки. Завдання і програма практики. Ознайомлення з вимогами, формами і методами проведення практики. Розподіл індивідуальних завдань та ознайомлення з методикою виконання.

2. Ознайомлення з природними, історико-культурними, соціально-економічними туристично-рекреаційними ресурсами destinations і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України, котрі володіють унікальним краєзнавчо-туристичним і туристично-рекреаційним потенціалом.

Здобувачі освіти під час проходження практики опрацьовують усі доступні літературні та інтернет-джерела інформації, зосереджуючи особливу увагу на основних видах туристично-краєзнавчих досліджень, вказаних у тематичному плані, які є необхідними для характеристики й аналізу краєзнавчо-туристичного та туристично-рекреаційного потенціалу destinations і регіону загалом.

➤ *Природознавче краєзнавство.* Під час проходження практики здобувачі вищої освіти знайомляться з основними етапами формування місцевих природних ландшафтів, інформацією з геології і гідрогеології краю, його флорою і фауною. Особливу увагу звертають на стан довкілля (екологічну складову) конкретної території.

➤ *Географічне краєзнавство (топоніміка, гідроніміка і ороніміка).* Здобувачі вищої освіти актуалізують свої знання з ономастики, проводять аналіз назв, у тому числі народних. Роблять висновки щодо характеру перейменувань та зв'язку назв з історією даної місцевості.

➤ *Історико-культурне краєзнавство.* Здобувачі вищої освіти знайомляться з історією свого краю. Певне місце займає знайомство з археологією та етнографією місцевості. Серед завдань: вивчення пам'яткоохоронної діяльності в регіоні, знайомство з мережею музеїв, архівів і бібліотек.

➤ *Мистецтвознавче краєзнавство.* Практиканти вивчають культурну спадщину колишніх епох у галузі живопису, архітектури, музики, скульптури та інших розділів мистецтва. Відвідують музеї регіону відповідного до профілю.

➤ *Літературне краєзнавство.* Практиканти отримують відомості про літературний процес у даному регіоні, знайомляться з творчістю найвидатніших письменників, поетів і драматургів. Частина занять присвячуються вивченню усної народної творчості (легенди, перекази тощо).

➤ *Релігійне краєзнавство.* Практиканти отримують відомості про розвиток духовності краю, знайомляться з пам'ятками різних культів, особливостями релігійного життя в регіоні.

➤ *Краєзнавча біографістика.* Здобувачі освіти засвоюють сучасні наукові підходи та методи щодо біографістики, психобіографістики, опрацьовують біографії видатних земляків та їхнє значення для історії і культури краю. Відбувається вивчення методики збору матеріалів про життєвий шлях земляка, увічнення його пам'яті для нащадків.

➤ *Соціально-економічне краєзнавство.* Практиканти аналізують роль людського потенціалу, транспортної інфраструктури, готельного обслуговування та ресторанного господарства у туристично-краєзнавчій діяльності.

➤ *Краєзнавчий туризм.* Популяризація туристично-рекреаційної привабливості рідного краю шляхом практичного ознайомлення здобувачів освіти з природними, історико-культурними, соціально-економічними туристично-рекреаційними ресурсами destinations і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України, котрі володіють унікальним краєзнавчо-туристичним і туристично-рекреаційним потенціалом.

3. Туристично-краєзнавчі маршрути у межах destinations і об'єктів міста Львова.

Здобувачі освіти практично, в польових умовах, ознайомлюються з природними, історико-культурними, соціально-економічними туристично-рекреаційними ресурсами у розрізі усіх

вище перелічених тем, під час виїзних туристично-краєзнавчих маршрутів у межах м. Львова.

4. Туристично-краєзнавчі маршрути у межах DESTИНАЦІЙ І ОБ'ЄКТІВ Львівської області.

Здобувачі освіти практично, в польових умовах, ознайомлюються з природними, історико-культурними, соціально-економічними туристично-рекреаційними ресурсами у розрізі усіх вище перелічених тем, під час виїзних туристично-краєзнавчих маршрутів у межах Львівської області.

5. Туристично-краєзнавчі маршрути у межах DESTИНАЦІЙ І ОБ'ЄКТІВ Західного регіону України.

Здобувачі освіти практично, в польових умовах, ознайомлюються з природними, історико-культурними, соціально-економічними туристично-рекреаційними ресурсами у розрізі усіх вище перелічених тем, під час виїзних туристично-краєзнавчих маршрутів у межах Західного регіону України.

6. Робота над індивідуальним завданням і оформленням документації за результатами навчальної практики (краєзнавча). Захист звітів.

Рекомендації щодо виконання задекларованих завдань за результатами навчальної практики (краєзнавча), включаючи індивідуальну складову. Робота здобувачів освіти над оформленням презентаційних матеріалів та звітної документації. Захист звітів.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Відповідальність за організацію, проведення і контроль навчальної практики (краєзнавча) покладається на керівника практики від кафедри туризму, рекреації та краєзнавства, завідувача кафедри та декана факультету землевпорядкування та інфраструктурного розвитку.

Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечує кафедра туризму, рекреації та краєзнавства. Основними документами для організації і проходження практики є:

1. Щоденник практики.
2. Завдання для проходження навчальної практики (розробляє керівник практики, погоджує завідувач кафедри туризму, рекреації та краєзнавства).
3. Звіт про проходження практики з презентаційними матеріалами для захисту (поданий на кафедру туризму, рекреації та краєзнавства у чітко визначені терміни).

Обов'язки здобувача освіти-практиканта

Здобувач освіти повинен:

- ознайомитись на початку навчальної практики з програмою практики, отримати від керівника консультації щодо оформлення документації за результатами практики згідно усіх вимог, пройти інструктаж із техніки безпеки;
- відвідувати усі заняття навчальної практики, активно та сумлінно працювати, демонструючи свої теоретико-практичні знання, уміння та навички під час підготовчого (організаційно-ознайомчого), основного (польового) та заключного (камерального) етапів;
- виконати у повному обсязі всі завдання, передбачені програмою навчальної практики, включаючи індивідуальну складову;

- оформити письмову та презентаційну документацію за результатами навчальної практики згідно усіх вимог (звіт, щоденник), керуючись консультаціями керівника практики, та подати її у встановлений термін на кафедру;
- презентувати власні дослідження та захистити звіт із навчальної практики (краєзнавча) перед комісією.

Обов'язки керівника практики

Керівник практики повинен:

- здійснювати безпосереднє керівництво практикою, забезпечувати проведення всіх організаційних заходів: інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, оформлення для здобувачів освіти необхідних документів (робочої програми, щоденника, індивідуального завдання, методичних рекомендацій);
- проводити усі заняття навчальної практики під час підготовчого, основного та заключного етапів, особливу увагу приділяти організації польових досліджень – виїзних туристично-краєзнавчих маршрутів у межах дестинацій і об'єктів міста Львова, Львівської області, Західного регіону України, котрі володіють унікальним краєзнавчо-туристичним і туристично-рекреаційним потенціалом;
- інформувати здобувачів вищої освіти щодо правил оформлення та термінів подання звітності з практики (щоденника, письмового звіту, включаючи індивідуальне завдання, презентаційних матеріалів);
- контролювати хід виконання усіх завдань, оформлення письмової та презентаційної документації за результатами навчальної практики згідно вимог та представлення матеріалів у встановлений термін на кафедру;
- створити необхідні умови здобувачу освіти для якісної презентації власних досліджень і захисту звіту з навчальної практики (краєзнавча) перед комісією.

5. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ

Звіт з навчальної практики друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4, через 1,5 міжрядкових інтервали з використанням шрифтів текстового редактора Microsoft Word (Times New Roman), висота шрифту – 14 пт, поля таких розмірів: ліве – 20 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – по 20 мм.

Зміст та заголовки структурних частин звіту – ВСТУП, ОСНОВНА ЧАСТИНА (РОЗДІЛИ звіту), ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ друкують великими літерами симетрично до тексту (вирівнювання по центру сторінки). Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої). Відстань між заголовком і

текстом повинна дорівнювати двом міжрядковим інтервалам. Кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки.

Загалом, **структура звіту** наступна:

1. Титульна сторінка
2. Завдання для проходження навчальної практики
3. Зміст
4. Вступ
5. Основна частина (розділи звіту)
6. Індивідуальне завдання
7. Висновки
8. Список використаних джерел
9. Додатки (за потреби)

У **вступі** обґрунтовуються основні цілі і завдання практики, коротка характеристика об'єкту досліджень (орієнтований обсяг – 1–2 сторінки)

Основна частина (розділи звіту) містить конкретні дослідження згідно програмних завдань практики (орієнтований обсяг – 30–35 сторінок).

Індивідуальне завдання. Для поглиблення професійної спеціалізації та формування творчого науково-дослідного підходу до практичної підготовки у програму навчальної практики (краєзнавча) включено індивідуальні завдання, які мають науково-дослідний, експериментальний характер та завершуються конкретними результатами.

Здобувачі вищої освіти повинні індивідуально, обравши на власний розсуд одну з областей або дестинацій Західного регіону України, охарактеризувати та проаналізувати її з точки зору краєзнавчо-туристичного потенціалу в контексті:

- 1) обґрунтування перспективних, актуальних, інноваційних напрямів розвитку туристичного краєзнавства у Західному регіоні України;
- 2) пропозиції авторської краєзнавчої екскурсії на одній з дестинацій Львова, Львівщини, Західного регіону України, що володіє краєзнавчо-туристичним і туристично-рекреаційним потенціалом, з описом атракційних об'єктів (5–6 зоупинок) і картосхемою маршруту, тривалістю – 2-2,5 год.

Індивідуальні завдання сприяють формуванню у здобувачів вищої освіти таких фахових компетенцій, як уміння самостійно одержувати необхідні знання, позитивно застосовувати їх на практиці для вирішення різноманітних завдань, самостійно мислити, уміти бачити проблеми, що виникають, і використовувати наявні знання, уміння та навички для пошуків шляхів їхнього раціонального вирішення. Також формується творче мислення, що дає спроможність генерувати нові ідеї, грамотно працювати з інформацією. Обсяг індивідуального завдання має становити не менше 8–10 сторінок.

Висновки необхідно формувати конкретно за матеріалами, викладеними у звіті на підставі виконаної роботи (орієнтований обсяг – 1–2 сторінки).

Список використаних джерел включає перелік використаних і рекомендованих літературних джерел, нормативно-правових актів,

інформаційних ресурсів.

Додатки необхідно оформляти як продовження звіту, на наступних його сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті звіту. По правому краю наводиться нумерація додатків, друкується слово «Додаток ___» і велика літера, що позначає номер додатку. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Щоденник. Підсумки проходження практики також письмово фіксуються у щоденнику, в якому зазначається календарний графік проходження практики та короткий зміст виконаних завдань.

Звіт з навчальної практики передається на кафедру в терміни, встановлені навчальним графіком факультету.

Оцінювання звіту з навчальної практики здійснюється з урахуванням таких вимог до нього:

- логічна обґрунтованість структури (плану) роботи, коректна послідовність викладу матеріалу;
- повнота охоплення, глибина й коректність використання літературних джерел. У звіті з практики повинні використовуватися підручники, законодавчі й нормативно-правові акти, наукові та навчально-методичні публікації. Важливою вимогою, на котру слід звернути увагу, є дотримання правил використання та оформлення літературних джерел;
- коректна мова і стиль викладу матеріалу. Робота повинна бути написана українською мовою, без помилок, ретельно відредагована;
- відповідність оформлення звіту з навчальної практики щодо рекомендованих норм і стандартів;
- якість презентації звіту з практики під час його захисту зі застосуванням власних ілюстративних матеріалів, переконливість відповідей на додаткові питання. Важливою вимогою є належне виконання індивідуальних завдань.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Використання наочних і практичних методів навчання: проведення виїзних екскурсійних занять, які включають польові практичні туристично-краєзнавчі дослідження; виконання індивідуальних практичних завдань; опрацювання літературних та інтернет-джерел, нормативно-правових актів, оформлення усієї документації згідно вимог за результатами практики; презентація власних досліджень у формі звіту, ілюстративних матеріалів під час захисту навчальної практики.

7. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль за якістю проходження навчальної практики здобувачів вищої освіти здійснює керівник практики. Він консультує здобувачів освіти на усіх етапах програми практики щодо організаційної складової, збору необхідної інформації, оформлення документації, виконання індивідуального завдання та

складання звіту. Щотижня керівник практики перевіряє якість і хід виконання звіту.

Відсутність або запізнення на практику здобувача освіти без поважної причини підлягають адміністративному розгляду, який може включити повторне проходження практики за індивідуальним графіком або відрахування з університету.

Протягом терміну проходження навчальної практики студент робить помітки в щоденнику про види і обсяг виконаних ним робіт. Щоденник перевіряється керівником практики з метою перевірки виконання студентом індивідуального завдання і програми практики.

До захисту звітів допускаються здобувачі, котрі своєчасно оформили усі необхідні документи для проходження практики, повністю виконали програму та індивідуальні завдання практики, написали та оформили звіт згідно встановлених вимог.

Предметом оцінювання якості практичної підготовки здобувача освіти є:

- рівень набутих ним теоретико-практичних знань, умінь і професійних компетентностей, здатність вести полеміку та захищати запропоновані у звіті положення;

- відвідування студентом навчальної практики упродовж усіх днів;

- повнота і якість виконання завдання керівника практики від кафедри, виданого згідно із робочою програмою та методичними рекомендаціями;

- своєчасність написання студентом звіту про практику і представлення його на перевірку керівнику від кафедри;

- якість оформлення звіту та презентаційних матеріалів практики;

- демонстрація набутих теоретико-практичних знань, умінь і професійних компетентностей під час захисту звіту про навчальну практику за допомогою презентаційних матеріалів перед кафедральною комісією.

Допуск до захисту звіту здійснюється керівником навчальної практики, що підтверджується підписом на титульному аркуші звіту. Керівник практики оцінює якісний рівень звіту здобувача та виконання індивідуального завдання, оформляє відгук керівника про проходження практики і виставляє оцінку у відомості та заліковій книжці.

Звіти, в яких виявлені недоліки (недотримання вимог щодо оформлення, неналежне виконання індивідуальних завдань, відсутність правильно оформленого щоденника практики) до захисту не допускаються. Відповідне рішення приймається керівником навчальної практики від кафедри туризму, рекреації та краєзнавства за погодженням завідувача кафедри. Повторне проходження практики здобувачем відбувається за індивідуальним графіком, який погоджено із керівником практики і затверджено деканатом. Види контролю: поточний контроль і захист звіту.

Загальні критерії поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти

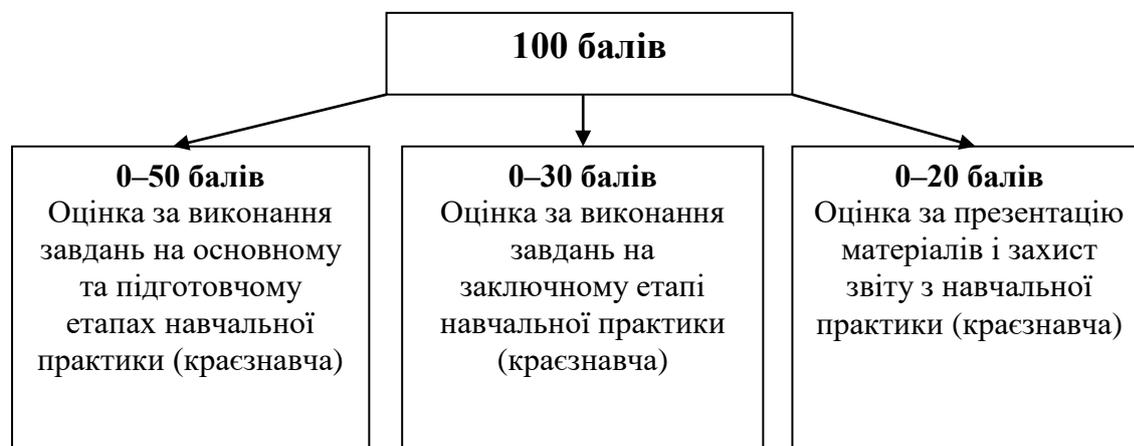
% від кількості балів, визначеної робочою програмою ОК на відповідну тему (визначає викладач)	Критерії оцінювання
90-100	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів і письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних/розрахункових завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішує усі розрахункові/тестові завдання. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.
74-89	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових/тестових завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.
60-73	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. У здобувача виникають труднощі під час виділення суттєвих ознак вивченого, під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
0-59	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання. Безсистемне відділення випадкових ознак вивченого; невміння робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проєкту (роботи), практики, підсумкової атестації	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Підсумкова оцінка з освітнього компонента «Навчальна практика (краєзнавча)» виставляється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу та шкалу ЄКТС.

При підведенні підсумків практики:

– **0–50 балів** виставляється керівником за результатами проходження практики та виконання завдань тематичного плану на основному (польовому) та підготовчому (організаційно-ознайомчому) етапах навчальної практики (краєзнавча) здобувачем освіти;

– **0–30 балів** виставляється керівником за виконання завдань тематичного плану на заключному (камеральному) етапі навчальної практики (краєзнавча) здобувачем освіти;

– **0–20 балів** виставляється призначеною комісією за презентацію матеріалів і захист звіту з навчальної практики (краєзнавча) здобувачем освіти, а далі визначається сумарна кількість балів.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Боруцька Ю. З. Навчальна практика (краєзнавча): методичні рекомендації для організації та проходження навчальної практики здобувачами вищої освіти спеціальності 13 Туризм та рекреація СВО Бакалавр. Львів : Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, 2025. 36 с.

2. Боруцька Ю. З. Навчальна практика (Туристичне краєзнавство): методичні рекомендації для організації та проходження навчальної практики здобувачами вищої освіти спеціальності 242 Туризм і рекреація СВО Бакалавр. Львів : Львівський національний університет природокористування, 2024. 36 с.

3. Боруцька Ю. З. Практикум із методики створення еколого-туристичних стежок і маршрутів (з елементами сільського зеленого туризму) : навч.-метод. посіб. Екологічний коледж Львівського національного аграрного університету. Львів, 2020. 166 с.

4. Започаткування власної справи у сільському зеленому туризмі (сільська гостинність) : орієнтовна програма для початківців і підприємців / Т. П. Кальна-Дубінюк та ін. Науково-методичний центр ВФПО, 2020р. 26 с.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посіб. Київ : Центр навч. л-ри, 2019. 178 с.

2. Доценко А. Туристичне краєзнавство: навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2022. 128 с.

3. Мальська М. П. Туристичне львовознавство. Частина І. Міщанські гмерки та шляхетські герби в архітектурі міста Львова : навчальний посібник / М. П. Мальська, Т. Б. Завадовський, Д. А. Каднічанський К.: «Центр учбової літератури», 2017. 260 с.

4. Основи краєзнавства: підручник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. чл.-кор. НАНУ О.П. Реєнта. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 332 с.

5. Петранівський В. Л., Рутинський М. Й. Туристичне краєзнавство: навч. посіб. за ред. Ф.Д. Заставного. 2-ге вид., випр. Київ : Знання, 2008. 575 с.

Допоміжна

1. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України : навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : Альтерпрес, 2010. 404 с.

2. Боруцька, Ю. З. (2025). Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу природоохоронних територій, що постраждали внаслідок російсько-української війни (на прикладі Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного

заповідника). *Здобутки економіки: перспективи та інновації*, (18). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15460155>.

3. Боруцька Ю. З., Рибак С. Б. Роль природних ресурсів Західного регіону України щодо розвитку туристично-рекреаційного потенціалу та курортної справи. *Topical issues of modern science, society and education : the 2 nd International scientific and practical conference (September 5-7, 2021)*. SPC «Sci-conf.com.ua», Kharkiv, Ukraine. 2021. P. 266–272.

4. Боруцька Ю. З., Рибак С. Б. Туристичні ресурси та природно-заповідний фонд Самбірського району в Українських Карпатах. *Інноваційні наукові дослідження в науці та практиці : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 11 серпня 2021 р.)*. Полтава: ЦФЕНД, 2021. С. 6–9.

5. Боруцька Ю. З., Дудяк Р. П. Особливості туристично-екскурсійного потенціалу регіонів України (на прикладі Одеської області). *The XI International Science Conference «Theoretical approaches of Fundamental Sciences. Theory, Practice and prospects»*, April 26-28, 2021, Geneva, Switzerland. P. 271–273.

6. Гуменюк Г. М. Екскурсологія: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2018. 82 с.

7. Гуштан К., Боруцька Ю., Рибак С. Національно-патріотичне виховання як невід’ємна складова при проведенні навчальних практик для студентів спеціальності 242 Туризм. *Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. Зб. наук. праць*. Дніпро : Середняк Т. К., 2022. С. 277-284.

8. Дем’янчук Г. С. Українське краєзнавство: сторінки історії. Київ : Вид. центр «Просвіта», 2006. 293 с.

9. Екскурсологія : підручник. За заг. ред. доктора юридичних наук, професора, В. О. Негодченка. Київ : Каравела, 2023. 370 с.

10. Круль В. П. Краєзнавство: навч.-метод. посіб. Чернівці: Рута, 2007. 104 с.

11. Крупа О. М., Боруцька Ю. З., Іванюк П. В. Наукові дослідження інноваційних напрямів повоєнного відновлення туристично-краєзнавчої та рекреаційно-екскурсійної галузей в Україні. *Наукові перспективи: журнал*. 2024. № 8(50), 2024. С. 450-459.

12. Мальська М. П. Паньків Н. М., Ховалко А. Б. Світовий досвід розвитку туризму: підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 244 с.

13. Мальська М., Грицишин А. Функції та дисфункції фестивального туризму в контексті впливу на туристичний простір. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». №4 (48) / 2 том. 2021. С. 29-34.

14. Мальська М., Грицишин А., Білоус С., Топорницька М. Фестивальний туризм: теорія та практика. Навчальний посібник // М. Мальська, А. Грицишин, С. Білоус, М. Топорницька. Київ, ФОП Піча Ю. В., 2022. 232 с.

15. Обозний В. В. Краєзнавство: навч. посіб.-практикум. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2004. 237 с.

16. Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство. КНУКіМ. Київ : Альтерпрес, 2003. 251 с.
17. Покоłodна М. М., Божко Л. Д. Туристське краєзнавство: навч. посіб. Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х. : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. 310 с.
18. Сокол Т. Г., Плиська І. І. Інноваційні способи і форми екскурсійної діяльності на ринку туристичних послуг України. *Вчені записки Університету «КРОК»*. Випуск 47. 2017. С. 166-170.
19. Тронько П. Т. Історичне краєзнавство: крок у нове тисячоліття (досвід, проблеми, перспективи). К.: Ін-т історії НАНУ, 2000. 170 с.
20. Туристичне краєзнавство: Канівщина: навч. посіб. / О.О. Любіцева, С.П. Романчук, І.В. Кочеткова, І.І. Винниченко, Т.І. Михайленко. Київ : Альфа-ПК, 2017. 194 с.
21. Філоненко І. М., Філоненко Ю. М. Краєзнавство і туризм: курс лекцій. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2010. 213 с.
22. Borutska, Y., Dydiv, I., Krupa, O., Hryhorieva, L., & Sylkin, O. (2024). Methodology And Application of Innovative Technologies to Ensure Sustainable Development: Formation of Eco-Awareness Through the Prism of Ecotourism. *Journal of Ecohumanism*, 3(4), 1357–1367. <https://doi.org/10.62754/joe.v3i4.3666>. (Scopus).
23. Borutska, Y., Vashchyshyn, M., Zhurba, I., Leskiv, H., Taranenko, H., Panteleiev, M. (2023). State environmental impact management in ecological tourism development. *International Journal of Design & Nature and Ecodynamics*, Vol. 18, No. 5, pp. 1247–1254. <https://doi.org/10.18280/ijdne.180527>. (Scopus).
24. Kopytko M., Grabar N., Storozhuk O., Borutska Y., Doroshenko T. (2022). Influence of Negative Factors of War: Economic, Legal, Regional and Environmental Aspects. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. Vol. 22. No. 6. pp. 13-18. <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.6.3>. (Web of Science).
25. Malska M., Zhuk Y., Dotsenko O. Tourism market of the Lviv region: the analysis and forecast of the development. *Archives of Tourism, Hospitality and Sport science*. Vol. 1. 2020. pp. 94–103.

Нормативно-правові акти

1. Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України : Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-22#Text>.
2. Про туризм : Закон України. Редакція від 04.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
3. Про природно-заповідний фонд України : Закон України. Редакція від 08.08.2021. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-12/page>.
4. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України. Редакція від 01.01.2021. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.

5. Про культуру : Закон України. Редакція від 16.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.

6. Про охорону культурної спадщини : Закон України. Редакція від 25.01.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.

7. Про утворення Ради туристичних міст і регіонів : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0204731-16>.

8. Про затвердження Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-2015-%D0%BF#n8>.

9. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1) Бібліотечно-інформаційні ресурси – книжковий фонд, періодика та фонди на електронних носіях бібліотеки Університету, державних органів науково-технічної інформації, наукових, науково-технічних бібліотек та інших наукових бібліотек України:

- Наукова бібліотека Університету, м. Дубляни вул. В. Великого, 1.
- Львівська наукова бібліотека ім. Стефаника НАН України, вул. Стефаника, 2;
- Львівська обласна наукова бібліотека, просп. Шевченка, 13;
- Наукова бібліотека ЛНУ ім. Франка, метод. відділ, вул. Драгоманова, 17;
- Центральна міська бібліотека ім. Лесі Українки, вул. Мулярська, 2а.

2) Електронні інформаційні ресурси мережі Інтернет із переліком сайтів:

- Державне агентство розвитку туризму України. URL: <https://www.tourism.gov.ua>.

- Спілка сільського зеленого туризму України. URL: <https://greentour.com.ua>.

- Державна служба статистики України. URL: <https://stat.gov.ua>.

- Головне управління статистики у Львівській області. URL: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua>.

- Українська асоціація активного та екологічного туризму. URL: <http://www.uaeta.net>.

- Віртуальне навчальне середовище. URL: <https://moodle.lnup.edu.ua/>.